

Geheim geweld

Van Hameeda Lakho verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Verborgen tralies
Gebroken cirkel

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven
van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Hameeda Lakho

Geheim geweld

Ambo|Anthos
Amsterdam

Geheim geweld is het waargebeurde verhaal van Hameeda Lakho. Alle gebeurtenissen die erin worden beschreven zijn gebaseerd op Hameeda Lakho's herinneringen en ervaringen, en zijn opgeschreven in samenwerking met Siska Mulder en Magda van der Rijst. Voor de meeste personen in *Geheim geweld* zijn pseudoniemen gebruikt ter bescherming van hun privacy.

ISBN 978 90 263 5074 0

© 2005 Hameeda Lakho

Deze uitgave verscheen eerder bij Uitgeverij Arena
Omslagontwerp Studio Jan de Boer

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

*Het grootste verlies is datgene wat in ons sterft,
terwijl we nog leven.*

NORMAN COUSINS (1912-1990), schrijver en overlever

Ik draag dit boek op aan mijn bron van inspiratie

Mijn dierbare man en dochters, mijn hele wereld

Alle slachtoffers en overwinnaars van kindermishandeling,
de innerlijke kracht is ons mooiste bezit

Inhoud

Voorwoord	9
1. Achter de horizon	15
2. Ik ben niemand	27
3. Een groot gemis	55
4. Op de vlucht	65
5. Een blik in de spiegel	83
6. Een lichaam dat er niet mag zijn	91
7. Verdeeld door het verleden	105
8. Het geweld is niet meer geheim	119
9. Professionele hulp	125
10. Zonlicht op de muur	135
11. De rechtszaak	141
12. Het mishandelde meisje in mij	159
13. Stop kindermishandeling!	169
14. Reacties van lezers	187
Epiloog	197
Dankwoord	201

VOORWOORD

Door Ben Rensen, jeugdarts

Ben Rensen is jeugdarts en kindermishandelingsdeskundige in Utrecht en heeft in zijn praktijk dagelijks te maken met de gevolgen van kindermishandeling. Hij zet zich al twintig jaar actief in om de hulpverlening aan mishandelde kinderen te verbeteren. Over de vroegtijdige onderkenning van kindermishandeling schreef hij het boek Kindermishandeling: voor het leven beschadigd.

Alle kinderen hebben recht op liefde, warmte en aandacht. Een kind heeft bovendien recht op voeding, speelruimte, scholing en structuur. En ook op veiligheid, bescherming en respect.

Kinderen verdienen dit, maar we weten dat ze deze basis helaas lang niet altijd krijgen. Ondanks het feit dat 190 landen, waaronder Nederland, de verklaring van de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties hebben ondertekend. In artikel 19 van die verklaring staat dat kinderen niet mis-

handeld mogen worden, en dat de Staat moet zorgen voor preventie, opvang en behandeling van mishandelde kinderen. Het staat er zwart op wit, maar we weten dat het daar nogal eens aan mankeert. De Nederlandse cijfers zeggen genoeg: vijftig dode kinderen en tachtigduizend mishandelde kinderen per jaar, waarvan maar zeventuizend gevallen worden gemeld. De meeste mishandelde kinderen worden dus over het hoofd gezien.

De trauma's die kinderen oplopen doordat ze mishandeld, verwaarloosd of misbruikt zijn, werken soms een leven lang door – zelfs tot in de volgende generatie. Uit een Amerikaanse studie¹ is gebleken dat de tien belangrijkste, meest voorkomende ziekten, waaronder hart- en vaatziekten, depressies, verslaving aan roken en drugs en posttraumatische stressstoornissen, beïnvloed zijn door deze traumatische ervaringen in de jeugd. Hoe meer risicofactoren in het gezin en het kinderleven, zoals lichamelijke of emotionele mishandeling, hoe groter de kans is op een lichamelijke en psychische ziekte. Om het in cijfers uit te drukken: de schade van kindermishandeling kost de Nederlandse overheid jaarlijks een miljard euro².

Het verhaal van Hameeda Lakho legt de paradox van kindermishandeling bloot: geen kind is zo loyaal aan zijn ouders als een mishandeld kind, ondanks het onrecht dat hem wordt aangedaan. Jarenlang overleven mishandelde

1 Vincent J. Felitti, *The Relation Between Adverse Childhood Experiences and Adult Health: Turning Gold into Lead*. 2002

2 H. Baartman, R. Bullens et al. *Kindermishandeling: de politiek een zorg*. SWP, Amsterdam 2005.

kinderen, zoals Hameeda, in een uitzichtloze situatie, volgens regels die ze niet kunnen begrijpen. Ze weten nooit wanneer de volgende klap of trap komt. Ze vragen zich af wanneer het geweld ophoudt, wanneer er eindelijk iemand aan de bel trekt. Het is alsof ze opgroeien in een kamp met prikkeldraad. Ontsnapping uit dit systeem is niet mogelijk.

En toch zijn mishandelde kinderen steeds weer op zoek naar de liefde van hun vader en moeder. Ze blijven hopen dat een ouder op een dag tegen ze zegt: ik hou van jou. Ze hopen dat de kritiek ophoudt, dat hun ouders toegeven dat ze fouten hebben gemaakt en erkennen dat ze onterecht zo slecht behandeld worden. Sommige kinderen – ik vermijd bewust het woord slachtoffers – gaan maar door. Anderen werpen de handdoek in de ring, of besluiten er zelfs een eind aan te maken. Bij sommige kinderen herhaalt de geschiedenis zich later in hun volwassen leven.

De voortdurende dreiging van geweld brengt veel stress met zich mee. Hameeda verhuisde van Pakistan naar Nederland toen ze klein was, en migratie geeft extra veel spanningen. Een acute verhuizing naar een onbekend, koud, nat land met vreemde gewoontes valt niet mee. Je verliest, zoals Hameeda, je vertrouwde omgeving, en je moet rouwen om de geliefden en familieleden die achtergebleven zijn. Je raakt je vertrouwen en je basiszekerheid kwijt.

Je moet leven met mensen die je soms om onbegrijpelijke redenen onheus en vijandig bejegenen, alleen al omdat je een andere kleur hebt, een andere taal spreekt en niet van hier bent. Wie is er om je te helpen? Je komt uit een cultuur waar trots, eergevoel en de goede familienaam het allerbelangrijkste zijn. Nu kom je zomaar terecht in een cultuur waar men-

sen individualistisch zijn en verantwoordelijk voor hun eigen daden. In Nederland word je geacht je eigen leven te bepalen en je vooral niet met anderen te bemoeien.

Als migrant moet je leven volgens ongeschreven regels die je niet kent. Je valt tussen twee culturen in. Je moet je eigen identiteit zien te ontwikkelen. Als je wilt weten wat het betekent om in een andere cultuur te leven, moet je je voorstellen dat je een kamer binnenkomt waar een groep mensen een onbekend kaartspel speelt. Jij moet erachter zien te komen volgens welke regels dat gaat, zonder dat iemand je dat spel uitlegt.

En ook al is er iemand die je de regels probeert uit te leggen, dan nog kom je voor onverwachte situaties te staan waarin je niet weet hoe je moet reageren. Moet je iemand uit respect nu aankijken, of juist niet? Moet je iemand uit respect een hand geven, of juist niet? Mag je assertief reageren, of moet je je mond houden en je maar aanpassen? En als je je aanpast, aan wie dan? Aan de dokter, aan de politie? Aan een ander gezin, aan de gewoontes op je school? Een vis weet pas dat hij een vis is als je hem uit het water haalt, en je weet pas wat cultuur voor je betekent als je in een andere cultuur moet leven.

Sommigen slagen daar wonderbaarlijk goed in. Hameeda Lakho laat in haar vorige boeken (*Verborgene tralies* en *Gebroken cirkel*) zien dat migratie gepaard gaat met twijfels en wanhoop.

Als kinderen uit een andere cultuur mishandeld worden, zie je dezelfde symptomen als bij autochtone kinderen. Alleen de omstandigheden en dus ook de oplossingen zijn anders. Zoals Tolstoj schreef in *Anna Karenina*: 'Ieder ongelukkig gezin is op zijn eigen manier ongelukkig.'

En toch zijn er kinderen die de stelselmatige mishandeling te boven komen. Zij groeien uit tot dappere volwassenen die hun angst en schaamte hebben overwonnen. Ondanks de angst om uitgestoten te worden door hun familie of hun omgeving, doen zij hun mond open.

Zo iemand is Hameeda Lakho. Zij durft haar verhaal te vertellen en doorbreekt het taboe dat op kindermishandeling rust. Ze laat zien dat het mogelijk is om, ondanks een zwaar belastend verleden, te overleven.

Om mishandeling te overleven is het doorbreken van het taboe van essentieel belang. De voortdurende dreiging van geweld tast je persoonlijkheid aan, maar Hameeda laat in dit boek zien dat de vicieuze cirkel doorbroken kan worden. Er is een uitweg voor mishandelde kinderen. Je kunt mensen treffen die je willen helpen, de situatie is niet altijd uitzichtloos. Er is hulp te vinden, maar soms moet je er lang naar zoeken. Voorvechters als Hameeda passeren de bureaucraaten en prikken vooroordelen door.

Als een mishandeld kind het gevoel heeft dat hij gesteund wordt, kan dat helpen om de moeilijkheden te overwinnen. Een vriendelijke leerkracht die snapt wat er met hem aan de hand is, een aardige buurvrouw die een aai over zijn bol geeft, een lieve vriendin bij wie hij even op adem kan komen: deze mensen zijn van cruciaal belang. In een later leven kunnen een steunende echtgenoot of eigen kinderen helpen om er bovenop te komen.

Gelukkig is er een sterke vrouw als Hameeda die praat over haar lang gekoesterde geheim, ondanks de weerstand van de omgeving en de maatschappij. Wij schamen ons, willen het leed ontkennen en wegstoppen. Mishandeling beschouwen

we als ver van ons bed. We negeren het onrecht dat deze kinderen wordt aangedaan over het algemeen liever en doen net of er niets gebeurd is. Hameeda is die schaamte voorbij. Zij heft haar isolement op door open over haar geschiedenis te praten. Zo kan iedereen horen en lezen over het 'geheime geweld'. De straf op zwijgen is levenslang, dus het is van groot belang om het taboe te doorbreken.

Mishandelde kinderen moeten leren dat zij geen schuld hebben aan hun mishandeling. Zij hebben hun ouders niet zelf gekozen. Ze hebben geen invloed op hun traumatische verleden, maar zij beslissen wel over hun eigen toekomst. Die toekomst begint vandaag. Ik wil tegen alle mishandelde kinderen van vroeger en nu zeggen: praat erover, al zijn de omstanders ziende blind en horende doof. De maatschappij moet meer begrip en oog krijgen voor kindermishandeling. *Geheim geweld* is een dappere poging om dit te bewerkstelligen.

Juli 2005, Ben Rensen

1

Achter de horizon

Als klein meisje staarde ik verlangend uit het raam. Zo ver mogelijk probeerde ik te kijken, over de daken en de bomen. Ik hoopte dat ik daar op een dag zou zijn. Ik wilde de horizon bereiken, dan zou ik vrij zijn.

Een groot deel van mijn leven heb ik geprobeerd te vluchten. Als ik maar weg was, ver weg van mijn vader, van mijn stiefmoeder, van alles wat naar en onveilig was. Ik fantaseerde erover om in een Israëlische kibboets te gaan werken, om naar Amerika te gaan, weg van Nederland – het land waar mijn vader me naartoe heeft gehaald toen ik klein was. Ik wilde overal naartoe, behalve naar Pakistan, mijn geboorteland. Pakistan doet me aan mijn familie denken, aan alles wat ik heb verloren. Of misschien moet ik zeggen: aan alles wat ik nooit heb gehad.

Ik heb bijna geen tastbare herinneringen aan vroeger. Geen speelgoed, geen dagboeken, geen fotoalbums. Een paar jaar

geleden bleek mijn moeder foto's in haar bezit te hebben van toen mijn zussen en ik klein waren.

Eén foto is gemaakt in de speeltuin. Mijn twee oudere zussen, Zahida en Ayesha, kijken met strakke gezichten in de camera. Ik heb een marinejasje aan, afgebiesd met goudkleurige strepen en met zes goudkleurige knopen, waar ik vroeger heel trots op was. Vier jaar ben ik op die foto, ik zit op het klimrek en ben de enige van ons drieën die lacht. Mijn ogen glinsteren en ik kijk onverschrokken. Ik ben een meisje dat gekke dingen uithaalt, dat giechelt om niets en nieuwsgierige vragen stelt. Ze lacht, die kleine Hameeda.

Wanneer ik dat beeld zie, word ik weemoedig en droevig tegelijkertijd. Ik mis haar, daar komt de weemoed vandaan. De onbevangenheid die ik toen had, komt nooit meer terug. En ik ben verdrietig omdat het meisje op de foto geen idee heeft van wat haar boven het hoofd hangt. Ze weet nog niet dat ze jarenlang zal worden geslagen en vernederd, dat ze een jeugd zonder liefde tegemoet gaat. Aan de ernstige gezichtjes van mijn oudere zussen zie je dat zij al wel beseffen dat ze gevangenzitten, dat er geen kans is om te ontsnappen aan het geweld.

Mijn vader achtervolgt me in mijn dromen. Zijn gezicht is vertrokken van woede en hij schreeuwt dat hij me toch wel te pakken zal krijgen, waar ik ook naartoe vlucht. Hij scheldt me uit voor hoer, voor alles wat vies en lelijk is. Na zo'n nachtmerrie word ik bang wakker en vind ik het moeilijk om aan de dag te beginnen. Ik vraag me af of het me ooit zal lukken om gelukkig te zijn. Ik wil het graag leren, maar ik weet niet hoe.

Ik heb een man, ik heb twee tienerdochters, ik heb een

eigen leven nu. Ik ben een volwassen vrouw van veertig. Ik weet dat het geen zin heeft om te vluchten, omdat ik mijzelf meeneem, waar ik ook naartoe ga. En toch, als ik eerlijk ben, geloof ik dat ik nog elke dag bezig ben om weg te komen. Ik probeer te ontsnappen aan het verleden, aan degene die ik door al het geestelijke en lichamelijke geweld ben geworden.

Ik heb altijd tegen mezelf gezegd: ga door, knok voor jezelf. Ik heb een sterke drang tot overleven, dat is mijn redding geweest. Ook al sloeg mijn vader me, ik bleef vastbesloten om me niet klein te laten krijgen. Maar ik wil nu niet meer vechten, niet meer constant zo mijn best doen om iets van mijn leven te maken. Ik zou me zo graag willen ontspannen en plezier maken, zoals andere mensen. Ik wil het gevoel krijgen erbij te horen en te leven, in plaats van toeschouwer te zijn. Ik ben weleens bang dat mijn vader het gevecht toch nog gewonnen heeft – al vind ik die gedachte te angstaanjagend om toe te laten.

Mijn vader bezoekt me in mijn dromen, maar ook overdag zie ik hem. De beelden verschijnen zomaar op mijn netvlies, zonder dat ik er controle over heb. Het kan gebeuren als ik de was ophang, als ik aan tafel zit met een kopje thee, of als ik gedachteloos door het huis loop. Ik zie hoe hij mijn oudste zus Zahida slaat tot haar hele gezicht bloedt. Mijn vader blijft maar slaan, haar armen en benen zijn bont en blauw. Hij schreeuwt, trekt aan haar haren tot de plukken in het rond dwarrelen. Het beeld is zo sterk dat het net is alsof ik weer in het huis ben waar ik vroeger woonde. Het tapijt ligt vol met plukken haar, ik kan mijn ogen er niet van afhouden. Ik zie hoe mijn vader Ayesha tegen de muur gooit, keer op keer. Haar neus bloedt en ik ben bang dat ze niet meer zal opstaan, dat ze het dit keer niet zal overleven. Deze

keer gaat het definitief mis, deze keer zal mijn vader haar vermoorden. Hij schreeuwt: 'Je bent een hoer! Je komt uit de goot! Je verdient het niet om te leven!' Alle nare woorden die hij ook zo vaak tegen mij heeft geroepen. Mijn zus huilt niet, ondergaat het stil. Na afloop zitten de bloedspatten op het behang.

Op onverwachte momenten komt de angst van vroeger terug. Ik voel dan een grote druk vanbinnen, krijg bijna geen adem. Mijn spieren raken verkrampd en de spanning neemt bezit van me. Van de zenuwen krijg ik dan geen woord uit mijn mond. Als ik een onschuldig, zakelijk telefoontje moet plegen begin ik soms zomaar te stotteren, net als vroeger. Het verbaast me dat ik van die gevoelens nog altijd last heb.

Het is alsof er twee personen in mij zitten. Ik kan nog steeds dat onverschrokken meisje van de foto zijn, lacherig en aanwezig, vol met wilde plannen – dat is het kind in mij van wie ik houd. Maar in mij zit ook die andere persoon, degene die angstig is en alles over zich heen laat komen. De Hameeda die zich laat slaan en vernederen, die alleen maar bezig is om te overleven. Ik heb die persoon in mij jarenlang ontkend, haar net zo gehaat als ik mijn vader haatte. Ik ben jarenlang boos op haar geweest en ik heb dat meisje aan wie ik zo'n hekel heb stelselmatig weggeduwd. Nu weet ik dat ik pas verder kan groeien wanneer ik dat kind toelaat en accepteer. Dat meisje dat zij nooit heeft mogen zijn. Zo vertrouwd met leed en pijn. Ik kan wel doen of ik dat bange meisje niet ken, maar ik ben dat óók. Ik heb alleen nooit geleerd om onvoorwaardelijk van haar te houden.

Als ik me weer dat angstige kind voel en weer terug in mijn jeugd ben, vind ik het moeilijk om andere mensen te zien, om contact te maken. Pas geleden had ik een receptie. Ik wilde er graag naartoe, maar toen de dag naderde begon ik er steeds meer tegen op te zien. In mijn hoofd voerde ik almaar hetzelfde gesprek: ga nou maar, je moet onder de mensen komen, zei mijn verstandige stem. Ik wil niet, ik kan het niet, ik ben bang, zei mijn laffe stem. Ik bleef er maar tegen aan hikken. Op de dag zelf zat ik nog te twijfelen of ik er-naartoe zou gaan. Uiteindelijk ging ik toch omdat ik de gastvrouw niet wilde teleurstellen. Met een bang hart reed ik naar Amsterdam. Ik reed rondjes over de gracht om een parkeerplaats te vinden en hoopte dat er geen plekje vrij zou zijn. Net toen ik rechtsomkeert wilde maken, zag ik een auto voor me uitparkeren.

De receptie was in een bruine kroeg, het lawaai van vrolijke mensen kwam me tegemoet zodra de deur openging. Ik glipte naar binnen en probeerde te glimlachen. Ik groette bekenden, bestelde een spa blauw bij de bar om mijzelf een houding te geven. Ik ging bij een groepje gasten staan, probeerde mee te praten en te lachen. Zij zagen er ontspannen uit, dronken wijn, rookten sigaretten. Ik wist mezelf geen houding te geven, had het idee dat ik niets te vertellen had. Vol verbazing keek ik naar de mensen om mij heen, die schijnbaar moeiteloos luchtige gesprekken voerden. Ik wilde weg, kreeg het benauwd. Ik probeerde wel om een gesprek te voeren, maar ik kon me niet concentreren.

Ik bleef het glas vasthouden, lang nadat het leeg was. Toen iemand het van me overnam, begon ik te frunniken aan mijn kleren. Ik vroeg me af of het aan me te zien was dat ik me niet op mijn gemak voelde. Ik wist dat er geen reden

was om me onzeker te voelen; ik was uitgenodigd, dus mocht ik ervan uitgaan dat mensen het leuk vonden dat ik aanwezig was. Maar het onzekere gevoel was sterker dan ikzelf.

De eenzaamheid overviel me, in dat volle café. Het gevoel dat ik er niet bij hoorde werd steeds sterker. Ik ging nog maar wat te drinken halen. Ik liep doelloos door het café en wist niet wat ik moest doen. Moet je op iemand afstappen? Hoe gedraag je je? Wat zeg je? Ik heb nooit geleerd om me te manifesteren in een groep.

Ik ging bij een groepje vrouwen staan en luisterde mee. Ik bewonderde ze omdat ze de juiste toon wisten te vinden, vlot ingingen op wat er werd gezegd. Ze praatten over de politieke ideeën van Ayaan Hirsi Ali, over gezamenlijke kennis, over de laatste film die ze hadden gezien. Ze vonden steeds weer nieuwe onderwerpen en maakten grappige opmerkingen waar de anderen om moesten lachen. Hoe deden ze dat? Hoe konden ze hun aandacht erbij houden? Ik viel weg. Ik stond erbij, maar eigenlijk was ik er niet. Ik luisterde stil en maakte me klein: sorry dat ik er ben, dat ik besta. Ik kan me goed onzichtbaar maken.

Ik ben niet altijd zo. Alleen als ik te veel met mijn verleden bezig ben, word ik weer die onzekere persoon van vroeger. Ik kan juist geanimeerd discussiëren, fel zijn als ik mijn mening verdedig. Op goeie dagen gaat het vanzelf. Tot mijn verbazing merk ik dan hoe blij andere mensen zijn om me te zien. Maar op mindere dagen trek ik me terug. Ik heb in mijn jeugd niet geleerd hoe je je gedraagt in een groep en daarom voel ik me op zo'n receptie een buitenstaander.

Door mijn kinderen word ik geconfronteerd met wat ik vroeger heb gemist. Mijn dochters nemen vaak vriendjes en

vriendinnetjes mee naar huis. Na schooltijd komen ze uitgelaten binnengerend, ze maken lawaai, zijn met elkaar aan het lachen en klieren. We drinken samen wat, we kletsen even over wat ze op school hebben meegemaakt en ik geef ze een dikke knuffel. Voor ik het weet, rennen ze weg met hun vriendjes om te gaan spelen. Het maakt me blij om te zien dat ze echt contact maken.

Tegelijkertijd herinnert het me aan wat mij is onthouden. Natuurlijk gun ik het mijn kinderen als geen ander dat ze zo ongeremd plezier kunnen maken, dat ze de kans krijgen om vriendschappen aan te gaan, maar ik voel me ook weemoedig omdat ik dat zelf nooit heb gekend.

Het zijn de kleine dingen die me nog altijd verbazen, de dingen die voor anderen vanzelfsprekend zijn. Laatst kwam mijn dochter thuis met een paar nieuwe oorbellen, die ze zomaar van haar zakgeld had gekocht, zonder te overleggen. Ik was zo trots op haar! Ik keek toe terwijl ze de oorbellen indeed voor de spiegel en zichzelf bewonderde. Ik was blij en droevig tegelijk. De melancholie overviel me. Mijn stiefmoeder bepaalde hoe ik eruitzag en ik mocht in mijn jeugd nooit iets zelf uitkiezen.

Ik probeer mijn kinderen te geven wat ik zelf niet heb gehad. Ik wil ze leren dat ze er mogen zijn, dat zelfrespect belangrijk is en dat ze zich niet voor zichzelf hoeven te schamen. Ik wil ze alle liefde en aandacht geven, wil voorkomen dat ze zich ooit zo bang en eenzaam zullen voelen als ik.

Het is vreemd, ik weet anderen heel goed te vertellen hoe ze moeten leven, dat zelfrespect belangrijk is en dat het goed is om niet alleen aan de ander te denken, maar ook aan jezelf. Dat het prima is om zelf naar het winkelcentrum te fietsen en oorbellen te kopen die je mooi vindt. Ik luister naar

andermans problemen, geef wijze raad, sta altijd klaar. Maar zelf weet ik niet goed hoe ik moet leven. Ik vind het moeilijk om mijzelf iets te gunnen, geef mezelf nooit vrij. Ik moet altijd door.

Ik weet dat wat ik in mijn jeugd heb gemist niet in te halen valt. Er zit een gat in mij dat anderen niet voor mij kunnen opvullen. Het is een bepaalde eenzaamheid die ik altijd bij me draag, waar ik ook ben. Mijn man zegt zo vaak tegen me: ‘De kinderen en ik zijn er voor je, we geven om je.’ Ik hoor wat hij zegt, maar ik kan het niet altijd voelen. Ik vind het moeilijk om te geloven dat er mensen op de wereld zijn die mij echt de moeite waard vinden, die werkelijk van mij houden.

Ik durf niet altijd te vertellen wat ik voel of denk. Ik wil niet kwetsbaar zijn, ik heb in mijn jeugd geleerd dat het gevaarlijk is om mijn gevoel te tonen. Als iemand vraagt hoe het met me is, zeg ik altijd dat het goed gaat. Als ik mijn gevoel toelaat, overspoelt het me. Ik probeer controle te houden, me niet mee te laten slepen door mijn gevoel. De wereld is hard en ik ben helemaal alleen, zo heb ik dat van jongs af aan ervaren. Voelen heb ik nooit geleerd, voelen was verboden. Ik ben me daar nu pas van bewust.

Ik moest eerst met het verleden afrekenen om vooruit te kunnen. Ik ben in 1997 een rechtszaak begonnen tegen mijn vader en stiefmoeder; ik heb hen aangeklaagd wegens mishandeling. Officieel heette dat: een onrechtmatige daad. Ik wilde dat mijn vader terechtstond voor de lichamelijke en geestelijke mishandeling, maar ook voor het bedrog, voor alle leugens die hij me had verteld. Hij moest boeten voor

het verdriet dat hij me had aangedaan. Als veertienjarige werd ik uit huis geplaatst en doodverklaard door mijn vader en stiefmoeder. Mijn verdere jeugd bracht ik door in kindertehuizen, zonder enig contact met mijn familie. Na jarenlange innerlijke strijd kwam ik tot het besef hoezeer ik was beschadigd voor het leven. De rechtszaak heeft me veel energie gekost. Mijn zussen zagen er aanvankelijk geen heil in. Toch wist ik Ayesha over te halen om samen de rechtszaak aan te gaan. Zahida kon en wilde de confrontatie toen nog niet aan. Maar later heeft ze toch schriftelijk haar getuigenis opgesteld. Het was slopend, maar ik moest het doen.

Tegelijkertijd ontdekte ik na al die jaren dat mijn moeder nog leefde, terwijl mijn vader me van jongs af aan had verteld dat ze dood was. Ze bleek met mijn jongere zusje Yasmin in Pakistan te wonen en ik bleek ook nog een jongere broer te hebben, Ali Nawaz, van wiens bestaan ik niets wist. Ik kreeg zo'n levenslust toen ik dat ontdekte: nu zou alles goed komen, ik zou mijn moeder terugkrijgen. Ik had haar zo lang gemist, had het zo lang zonder haar liefde moeten doen. Zij stond symbool voor mijn gemiste jeugd. Onbewust hoopte ik dat zij met haar liefde het gemis uit mijn jeugd zou kunnen compenseren.

Ik droomde elke nacht over mijn moeder. Nu ik wist dat ze nog leefde, wilde ik haar geen dag meer missen. Ik beet me er helemaal in vast, gaf alles om mijn familie naar Nederland te halen. Ik dacht dat de hereniging met mijn moeder prachtig zou worden, dat ik eindelijk de familiebasis zou krijgen die ik in mijn jeugd heb gemist. Ik heb jarenlang heel hard mijn best gedaan om hun visa rond te krijgen en huisvesting te regelen. Al mijn energie, tijd en geld gingen op aan mijn droom. Toen ze eindelijk in Nederland waren, heb ik

hen in huis genomen, ze verzorgd, alles voor ze betaald.

Het werd een grote desillusie. Mijn moeder en ik bleken vreemden voor elkaar te zijn. We begrepen elkaar niet, spraken niet eens dezelfde taal. Tot mijn teleurstelling kreeg ik geen liefde van haar en bleek ze een zelfzuchtige vrouw te zijn die alleen aan zichzelf en haar twee kinderen uit Pakistan dacht. Ze zei ronduit dat ze naar Nederland was gekomen om Yasmin en Ali Nawaz een betere toekomst te geven, terwijl ik hoopte dat ze ook een moeder voor mij en mijn oudere zussen had willen zijn. Bovendien hoopte ik dat ze een oma zou zijn voor mijn kinderen en de kinderen van mijn zussen. Ik dacht dat ik mijn moeder zou terugkrijgen, maar ik ben haar toen voor de tweede keer kwijtgeraakt.

Ik heb heel lang in het verleden geleefd. Nu de strijd was gestreden en mijn zoektocht was volbracht, voelde ik me verloren. Ik ben eindelijk vrij, maar weet niet wat ik met die vrijheid aan moet. Wat wil ik eigenlijk met mijn leven, met de toekomst? Ik heb geen flauw idee. Er zijn geen tralies meer. Ik kan doen en laten wat ik wil. Maar ik weet niet waar ik moet beginnen, of waar ik nu naartoe moet. In mijn jeugd heeft nooit iemand de vraag gesteld wat ik wil. Ik heb ook niet geleerd om die vraag aan mezelf te stellen. Als je puur moet zien te overleven is er geen ruimte voor wensen en verlangens.

Ik ben na de mislukte hereniging met mijn moeder, zo'n drie jaar geleden, in een zware dip geraakt. Ik geloof dat ik het een depressie moet noemen. Die depressie eiste haar tol. Mijn man zei laatst tegen me: 'Je was ver weg en het voelde alsof wij je niet konden bereiken.'

Ik vind dat zo erg om te horen, maar ik weet dat hij gelijk

heeft. Ik wil er zijn voor mijn gezin, doe wat ik kan voor hem en mijn kinderen. Ik probeer het niet te laten merken als ik somber ben, en toch voelen ze blijkbaar dat ik worstel. Ik moet nu zo mijn best doen om me blij en gelukkig te voelen, ik zou willen dat het een keer vanzelf ging. Maar de pijn maakt deel uit van mij. Ik moet leren dat het niet erg is om me zo te voelen, dat ik er niet voor weg hoef te lopen. Ik hoef niet meer de schijn op te houden, ik mag zo zijn. Dit gevecht moet ik met mijzelf aangaan.

Misschien dat het schrijven van dit boek me helpt om rust te krijgen. Het is confronterend om het verhaal over mijn traumatische jeugd te vertellen, en soms wil ik er het liefst voor wegrennen, er niet meer aan denken. Ik doe dit niet alleen voor mijzelf, maar ook voor alle kinderen die mishandeld worden en voor alle volwassenen die ooit mishandeld zijn. Ik weet dat ik erdoorheen moet. Ik heb een oorlogstijd meegemaakt en in een oorlog moet je zorgen dat je onzichtbaar bent. Je moet op je hoede zijn, dat is mijn tweede natuur geworden. Daarom is het voor mij zo moeilijk om mijzelf te laten zien, om spontaan te reageren. Ik ben nog altijd aan het overleven en wil leren hoe ik moet leven. Ik ben veertig jaar, een volwassen vrouw. Het wordt tijd.